Parlament Europejski
2024-2029

Komisja Praw Kobiet i Równouprawnienia

2024/2124(INI)

16.07.2025

PROJEKT SPRAWOZDANIA

w sprawie przedsiębiorczości kobiet na obszarach wiejskich i wyspiarskich oraz w regionach najbardziej oddalonych
(2024/2124(INI))

Komisja Praw Kobiet i Równouprawnienia

Sprawozdawczyni: Elżbieta Katarzyna Łukacijewska

SPIS TREŚCI

Strona

PROJEKT REZOLUCJI PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO 3

UZASADNIENIE 8

ZAŁĄCZNIK: WYKAZ PODMIOTÓW, OD KTÓRYCH SPRAWOZDAWCA OTRZYMAŁ INFORMACJE 10

PROJEKT REZOLUCJI PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

w sprawie przedsiębiorczości kobiet na obszarach wiejskich i wyspiarskich oraz w regionach najbardziej oddalonych
(2024/2124(INI))

Parlament Europejski,

– uwzględniając dyrektywę 2006/54/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 5 lipca 2006 r. w sprawie wprowadzenia w życie zasady równości szans oraz równego traktowania kobiet i mężczyzn w dziedzinie zatrudnienia i pracy[1],

– uwzględniając dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/970 z dnia 10 maja 2023 r. w sprawie wzmocnienia stosowania zasady równości wynagrodzeń dla kobiet i mężczyzn za taką samą pracę lub pracę o takiej samej wartości za pośrednictwem mechanizmów przejrzystości wynagrodzeń oraz mechanizmów egzekwowania[2],

– uwzględniając dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1158 z 20 czerwca 2019 r. w sprawie równowagi między życiem zawodowym a prywatnym rodziców i opiekunów oraz uchylającą dyrektywę Rady 2010/18/UE[3],

– uwzględniając europejską strategię na rzecz równouprawnienia płci na lata 2020–2025,

– uwzględniając strategię Europejskiego Funduszu Inwestycyjnego i Grupy Europejskiego Banku Inwestycyjnego w sprawie równości płci[4],

– uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej[5],

– uwzględniając program „Women Leadership Programme” Europejskiego Instytutu Innowacji i Technologii oraz Europejskiej Rady ds. Innowacji[6],

– uwzględniając plan dotyczący równowagi płci europejskiej przestrzeni badawczej[7],

[1] Dz.U. L 204 z 26.7.2006, s. 23., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2006/54/oj.
[2] Dz.U. L 132 z 17.5.2023, s. 21, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2023/970/oj.
[3] Dz.U. L 188 z 12.7.2019, s. 79, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/1158/oj.
[4] https://www.eib.org/en/publications/online/all/eib-evaluation-gender-strategy.
[5] Dz.U. L 231 z 30.6.2021, s. 159, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj.
[6] https://www.eit.europa.eu/our-activities/opportunities/eic-women-leadership-programme.
[7] https://rea.ec.europa.eu/publications/impact-gender-equality-plans-across-european-research-area-0_en.

– uwzględniając swoją rezolucję z 3 maja 2022 r. w sprawie osiągnięcia przez kobiety niezależności ekonomicznej dzięki przedsiębiorczości i samozatrudnieniu[8],

– uwzględniając art. 55 Regulaminu,

– uwzględniając opinię przedstawioną przez Komisję Rolnictwa i Rozwoju Wsi,

– uwzględniając sprawozdanie Komisji Praw Kobiet i Równouprawnienia (A10-0000/2025),

A. mając na uwadze, że kobiety odgrywają kluczową rolę w gospodarkach wiejskich, ale nadal napotykają bariery prawne, finansowe, kulturowe i infrastrukturalne, które utrudniają im przedsiębiorczość i niezależność ekonomiczną; mając na uwadze, że obszary wiejskie stanowią nierozłączny element europejskiego stylu życia, ponieważ odzwierciedlają równowagę między tradycją a postępem;

B. mając na uwadze, że ukierunkowane wsparcie praktyczne, np. mikrokredyty, mentoring i uproszczone procedury, może umocnić przedsiębiorców, który dopiero rozpoczynają działalność;

C. mając na uwadze, że kobiety w regionach najbardziej oddalonych i oddalonych borykają się z coraz większymi wyzwaniami i barierami wynikającymi z izolacji, starzenia się społeczeństwa i ograniczonych usług;

D. mając na uwadze, że pogodzenie przedsiębiorczości z życiem rodzinnym jest nadal trudne, zwłaszcza na obszarach wiejskich, gdzie usługi publiczne są ograniczone;

E. mając na uwadze, że przemoc ze względu na płeć, stygmatyzacja i brak wsparcia osłabiają udział kobiet w życiu społecznym i gospodarczym na obszarach wiejskich ze względu na brak sieci wsparcia i wyraźniejszy tradycyjny podział ról związanych z płcią;

F. mając na uwadze, że włączenie cyfrowe ma zasadnicze znaczenie dla dostępu kobiet do szkoleń, rynków oraz możliwości pracy zdalnej i innowacji; mając na uwadze, że edukacja dziewcząt w zakresie nauk przyrodniczych, technologii, inżynierii i matematyki (STEM) może pomóc w zniwelowaniu różnic w traktowaniu kobiet i mężczyzn;

G. mając na uwadze, że wsparcie dla kobiet w rolnictwie, tradycyjnych rzemiosłach i sektorach kreatywnych zwiększa lokalną odporność gospodarczą, ochronę kultury i wymianę pokoleń;

H. mając na uwadze, że dane segregowane według kryterium płci mają zasadnicze znaczenie dla rozwoju takiej polityki przedsiębiorczości na obszarach wiejskich, która skutecznie zaspokaja szczególne potrzeby kobiet;

Uwzględnianie konkurencyjności w głównym nurcie polityki

[8] Dz.U. C 465 z 6.12.2022, s. 54.

1. podkreśla, że przedsiębiorczynie są główną siłą napędową innowacji, spójności i konkurencyjności na obszarach wiejskich; apeluje o lepszy dostęp do finansowania innowacji, dostosowanych do potrzeb programów wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw oraz możliwości w ramach gospodarki ekologicznej i cyfrowej, tak aby umożliwić przedsiębiorczyniom pełny udział w rynkach wschodzących;

2. wzywa do rozwoju zorganizowanych sieci mentorskich i platform wzajemnego uczenia się, zwłaszcza w takich dziedzinach jak cyfryzacja, finanse i administracja;

3. wzywa państwa członkowskie do upowszechniania przykładów sukcesów kobiet prowadzących działalność na obszarach wiejskich za pomocą kampanii uświadamiających, tak aby zwiększyć widoczność, zaufanie i zaangażowanie społeczności;

4. wzywa Komisję i Europejski Instytut ds. Równości Kobiet i Mężczyzn, aby we współpracy z partnerami społecznymi przeanalizowały największe przeszkody w zatrudnianiu i przedsiębiorczości kobiet, w tym w regionach najbardziej oddalonych i oddalonych;

5. popiera strategię Komisji na rzecz unii oszczędności i inwestycji oraz tworzenia i rozszerzania instrumentów finansowych sprzyjających włączeniu społecznemu, w tym oznakowanego unijnego rachunku oszczędności inwestycyjnych, w celu zwiększenia i ułatwienia unijnym przedsiębiorstwom dostępu do finansowania;

6. apeluje o ukierunkowane inwestycje w infrastrukturę cyfrową, rozwój umiejętności i ramy polityki cyfrowej sprzyjające włączeniu społecznemu, aby zagwarantować, że kobiety na obszarach wiejskich nie będą pomijane w procesie transformacji cyfrowej;

7. apeluje o ukierunkowane środki mające na celu poprawę dostępu kobiet do gruntów, finansowania, edukacji i szkoleń, zwłaszcza dla rolniczek i właścicielek przedsiębiorstw na początku kariery;

8. wzywa Komisję do przeznaczenia wystarczających środków finansowych z odpowiednich programów na wsparcie przedsiębiorstw prowadzonych przez kobiety na obszarach wiejskich i oddalonych, zwłaszcza w sektorach innowacyjnych i w sektorze turystyki;

Uwzględnianie gotowości w głównym nurcie polityki

9. wzywa państwa członkowskie do dopilnowania, aby edukacja obejmowała umiejętności cyfrowe i przedmioty STEM tak, aby obalić szkodliwe stereotypy dotyczące płci i wspierać kompleksowe nauczanie o zgodzie i prawach;

10. wzywa państwa członkowskie do zapewnienia szkoleń uwzględniających aspekt płci, usług ratunkowych i infrastruktury w celu złagodzenia wpływu kryzysów na społeczności wiejskie;

Tradycyjna kultura i rzemiosło

11. pochwala społeczności, które pielęgnują tradycje lokalnego rolnictwa kierowanego przez kobiety oraz tradycyjne rzemiosło, na przykład w kołach gospodyń wiejskich, oraz zajmują się zabytkami i muzeami, ponieważ wszystkie te działania wspierają turystykę i są powodem do dumy społeczności lokalnej;

12. podkreśla społeczno-gospodarczy potencjał tradycyjnych rzemiosła i lokalnych gospodarek o obiegu zamkniętym, zwłaszcza w przypadku starszych kobiet; wzywa Komisję i państwa członkowskie do wspierania międzypokoleniowej przedsiębiorczości i łańcuchów wartości opartych na rzemiosłach poprzez szkolenia, finansowanie i działania na rzecz ich widoczności;

13. zachęca do promowania uczenia się przez całe życie, uznawania wcześniejszego uczenia się i włączenia cyfrowego starszych kobiet na obszarach wiejskich;

14. wzywa do większego wsparcia na rzecz utrzymania wielowiekowych tradycji rzemieślniczych, takich jak tkactwo, hafciarstwo i garncarstwo, których przetrwanie zapewniały od lat liczne koła gospodyń wiejskich;

Rolnictwo

15. podkreśla potrzebę promowania widoczności, uznania i docenienia wkładu kobiet w rolnictwo, w tym w gospodarstwach rodzinnych; wzywa do zapewnienia równego pod względem płci dostępu do gruntów, funduszy wspólnej polityki rolnej (WPR), usług doradczych, wsparcia innowacji i praw spadkowych;

16. zachęca państwa członkowskie do gromadzenia danych segregowanych według kryterium płci na temat własności gruntów, przywództwa w rolnictwie i nieformalnego wkładu kobiet;

17. apeluje o środki wspierające młode rolniczki, ponieważ wymiana pokoleń ma kluczowe znaczenie dla utrzymania działalności rolniczej, która zapewnia zarówno bezpieczeństwo żywnościowe, jak i dynamiczne funkcjonowanie społeczności wiejskich;

18. apeluje o większą inkluzywność na obszarach wiejskich oraz o odporne i dobrze połączone obszary, tak aby zagwarantować ogółowi społeczeństwa bezpieczne produkty i usługi wysokiej jakości;

Równy dostęp do infrastruktury i usług

19. podkreśla, że sprawiedliwy dostęp do infrastruktury, takiej jak szybki internet i niezawodny transport, ma zasadnicze znaczenie dla umożliwienia kobietom na obszarach wiejskich udziału w życiu gospodarczym, edukacyjnym i obywatelskim;

20. zachęca do inwestowania w przedsiębiorstwa społeczne, spółdzielnie i modele biznesowe związane z opieką, które wzmacniają pozycję kobiet na obszarach wiejskich, a jednocześnie zaspokajają lokalne potrzeby, takie jak opieka nad dziećmi, opieka nad osobami starszymi i dobrostan społeczności;

21. podkreśla, że ograniczony dostęp do opieki zdrowotnej – w tym opieki nad matkami i usług zdrowia psychicznego – w nieproporcjonalny sposób wpływa na kobiety w regionach wiejskich, wyspiarskich i najbardziej oddalonych; wzywa państwa członkowskie do zapewnienia dostępności, przystępności cenowej i ciągłości podstawowych usług zdrowotnych za pośrednictwem mobilnych klinik i telemedycyny;

Przemoc

22. przyznaje, że przemoc ze względu na płeć – w tym przemoc domowa, ekonomiczna, seksualna i psychologiczna – stanowi poważną przeszkodę dla autonomii kobiet i ich udziału w życiu gospodarczym w regionach wiejskich i wyspiarskich;

23. wzywa Komisję i państwa członkowskie do zapewnienia odpowiedniego wsparcia przedsiębiorczości kobiet w regionach wiejskich, wyspiarskich i najbardziej oddalonych w wieloletnich ramach finansowych na okres po 2027 r., w tym finansowania za pośrednictwem odpowiednich programów, takich jak WPR, „Horyzont Europa” i „Cyfrowa Europa”; podkreśla znaczenie ułatwienia dostępu do finansowania UE przedsiębiorstwom wiejskim, spółdzielniom i projektom społeczności lokalnych kierowanym przez kobiety;

24. ponownie podkreśla potrzebę opracowania kompleksowej strategii UE na rzecz przedsiębiorczości kobiet w regionach wiejskich, wyspiarskich i najbardziej oddalonych; wzywa także do wyraźnego przeznaczenia na tę strategię specjalnych środków finansowych i mechanizmów finansowania;

°

° °

25. zobowiązuje swoją przewodniczącą do przekazania niniejszej rezolucji Radzie i Komisji.

UZASADNIENIE

Kobiety w regionach wiejskich, wyspiarskich i najbardziej oddalonych odgrywają zasadniczą rolę sprzyjającą dobrostanowi społeczności, odporności gospodarczej i spójności społecznej. W całej UE, w tym w Polsce, nadal jednak napotykają bariery społeczne, finansowe lub prawne, które ograniczają ich pełny udział w życiu gospodarczym. Sprawozdanie to ma na celu wyjaśnienie tych wyzwań, a także przedstawienie praktycznych i ukierunkowanych zaleceń, które zwiększą przedsiębiorczość kobiet oraz włączenie społeczne i długoterminową niezależność ekonomiczną kobiet na obszarach wiejskich.

W wielu państwach członkowskich kobiety na obszarach wiejskich znacznie bardziej odczuwają skutki braku dostępu do finansowania, przystępnej cenowo opieki nad dziećmi, odpowiednich połączeń środkami transportu oraz niedostępności infrastruktury cyfrowej i systemów wsparcia, które uwzględniałyby aspekt płci. Mimo że zróżnicowanie wynagrodzenia ze względu na płeć i tradycyjne obciążenia opiekuńcze utrzymują się również w środowisku miejskim, na obszarach wiejskich widać je często znacznie wyraźniej. Na przykład w Polsce kobiety w gminach peryferyjnych i gminach o niskiej gęstości zaludnienia często łączą nieodpłatną pracę opiekuńczą z nieformalną pracą lub rolnictwem rodzinnym, lecz nie jest to oficjalnie uznawane i nie są one objęte ochroną socjalną. Niemniej jednak inicjatywy oddolne, takie jak lokalne stowarzyszenia rodzinne lub spółdzielnie wiejskie, są dowodem na to, że przy odpowiednim wsparciu instytucjonalnym kobiety mogą z powodzeniem kierować gospodarką lokalną, chronić dziedzictwo kulturowe i budować sprzyjające włączeniu społecznemu ekosystemy innowacji.

W sprawozdaniu tym podkreślono potrzebę przejścia od punktowych interwencji do bardziej kompleksowego podejścia uwzględniającego aspekt płci. Zachęca ono do uwzględniania równouprawnienia płci w polityce rozwoju obszarów wiejskich, polityce spójności, polityce cyfrowej i polityce rolnej. W dokumencie tym podkreślono również znaczenie gromadzenia danych segregowanych według kryterium płci, zwiększania świadomości na temat wkładu kobiet w lokalne gospodarki oraz wspierania ich udziału w STEM i transformacji cyfrowej. Środki te odgrywają bardzo ważną rolę w zagwarantowaniu, aby kobiety nie pozostały w tyle w procesie transformacji obszarów wiejskich.

Szczególną uwagę zwraca się na dostępność środków finansowych. Przedsiębiorczynie na obszarach wiejskich, zwłaszcza kobiety, które dopiero rozpoczynają działalność lub pracują w sektorze opieki, turystyki lub tradycyjnego rzemiosła, nadal w znacznie większym stopniu niż mężczyźni borykają się z trudnościami w dostępie do kredytów i wsparcia biznesowego. W tym kontekście w sprawozdaniu z zadowoleniem przyjęto inicjatywę utworzenia unijnego inwestycyjnego rachunku oszczędnościowego(ISA) i wezwano do opracowania specjalnej wersji dostosowanej do potrzeb kobiet na obszarach wiejskich. Ponadto wezwano w nim Komisję i państwa członkowskie do zapewnienia, aby WRF na okres po 2027 r. obejmowały finansowanie przedsiębiorczości kobiet w ramach WPR, programu „Horyzont Europa” i programu „Cyfrowa Europa”.

W sprawozdaniu omówiono również charakter pracy na obszarach wiejskich w rolnictwie w kontekście równouprawnienia płci. Pomimo zasadniczej roli, jaką kobiety odgrywają w produkcji rolnej i zarządzaniu gospodarstwami rolnymi, są one często niewidoczne w oficjalnych statystykach i kształtowaniu polityki. Wyzwaniem pozostaje dostęp do gruntów, sprawiedliwe wynagrodzenie, prawa spadkowe i dostęp do funduszy WPR. Jak wynika z

badań przedstawionych komisji FEMM, w wielu państwach członkowskich, w tym w Polsce, nadal dominują takie wzorce jak dziedziczenie w linii męskiej i zaniżanie wartości wkładu kobiet.

Oprócz kwestii ekonomicznych w sprawozdaniu przedstawiono związek między dostępem do usług, przemocą i wykluczeniem. Przemoc ze względu na płeć jest powszechnym zjawiskiem, które na obszarach wiejskich często pozostaje niezgłaszane z obawy przed stygmatyzacją oraz ze względu na brak usług i silne tradycyjne role związane z płcią. W sprawozdaniu podkreślono pilną potrzebę dostępnych, poufnych i dobrze finansowanych systemów wsparcia, a także lokalnych środków uświadamiających i zapobiegawczych.

Co ważne, niniejsza inicjatywa nie tylko stanowi odpowiedź na istniejące nierówności; zakreśla również pewną wizję. Jest to wizja rozwoju obszarów wiejskich, który sprzyja włączeniu społecznemu i nie pomija kobiet, lecz od początku uwzględnia ich zasadniczą rolę. Perspektywa rozwoju, w której tradycyjne rzemiosło, rolnictwo, gospodarki o obiegu zamkniętym i innowacje cyfrowe nie wykluczają się wzajemnie, lecz są ze sobą powiązane. Wizja, w której praca kobiet jest widoczna, doceniana i wspierana.

Sprawozdanie opiera się na obowiązujących przepisach i strategiach UE, w tym na dyrektywie w sprawie przejrzystości wynagrodzeń, dyrektywie w sprawie równowagi między życiem zawodowym a prywatnym, czy też na strategii na rzecz równouprawnienia płci na lata 2020–2025. Jest ono zgodne z celami rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz z zasadami uwzględniania aspektu płci i spójności terytorialnej.

Przy sporządzaniu sprawozdania uwzględniono wkład ekspertów akademickich, społeczeństwa obywatelskiego oraz posłów i posłanek do Parlamentu Europejskiego. Sprawozdawczyni pragnie podziękować wszystkim osobom, które podzieliły się doświadczeniami, analizami i praktycznymi przykładami. Ich wkład pomógł zakreślić strategię polityczną, która jest jednocześnie ambitna i mocno zakorzeniona w rzeczywistości.

Przedsiębiorczość kobiet na obszarach wiejskich nie jest sprawą niszową. Jest to kwestia sprawiedliwości, spójności i zrównoważonego rozwoju. Musimy podjąć działanie już dziś.

ZAŁĄCZNIK: WYKAZ PODMIOTÓW, OD KTÓRYCH SPRAWOZDAWCA OTRZYMAŁ INFORMACJE

Zgodnie z art. 8 załącznika I do Regulaminu sprawozdawczyni oświadcza, że ujęła w swoim sprawozdaniu informacje dotyczące kwestii związanych z tematem, które otrzymała podczas sporządzania projektu sprawozdania, od następujących przedstawicieli grup interesu objętych zakresem porozumienia międzyinstytucjonalnego w sprawie obowiązkowego rejestru służącego przejrzystości[1] lub od następujących przedstawicieli organów publicznych państw trzecich, w tym ich misji dyplomatycznych i ambasad:

1. Przedstawiciele grup interesu objęci zakresem porozumienia międzyinstytucjonalnego w sprawie obowiązkowego rejestru służącego przejrzystości
South East Technological University-Ireland
Yolo - you only live once
Vereniging Universiteiten van Nederland
University of Galway
2. Przedstawiciele organów publicznych państw trzecich, w tym ich misji dyplomatycznych i ambasad

Powyższy wykaz został sporządzony na wyłączną odpowiedzialność sprawozdawczyni.

Gdy osoby fizyczne są wymienione w wykazie z imienia i nazwiska, zidentyfikowane poprzez swoją funkcję lub wymienione z imienia i nazwiska wraz z podaniem ich funkcji, sprawozdawczyni oświadcza, że przedstawiła tym osobom fizycznym Oświadczenie o ochronie prywatności w Parlamencie Europejskim nr 484 (https://www.europarl.europa.eu/data-protect/index.do), w którym przedstawione są warunki mające zastosowanie do przetwarzania danych osobowych tych osób oraz prawa związane z takim przetwarzaniem.

[1] Porozumienie międzyinstytucjonalne z maja 2021 r. pomiędzy Parlamentem Europejskim, Radą Unii Europejskiej i Komisją Europejską w sprawie obowiązkowego rejestru służącego przejrzystości (Dz.U. L 207 z 11.6.2021, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2021/611/oj).